

Rapport 2013:88

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

Skrukebyledningen förbi Tärnestad och Skackelstad

Tärnestad 1:4, 1:8 och 2:1

Skackelstad 1:10

Törnevalla socken

Linköpings kommun

Östergötlands län

Rickard Lindberg

Anders Lundberg

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Skrukebyledningen förbi Tärnestad och Skackelstad

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Tidigare arkeologiska undersökningar	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och åtgärdsförslag	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter	8

Sammanfattning

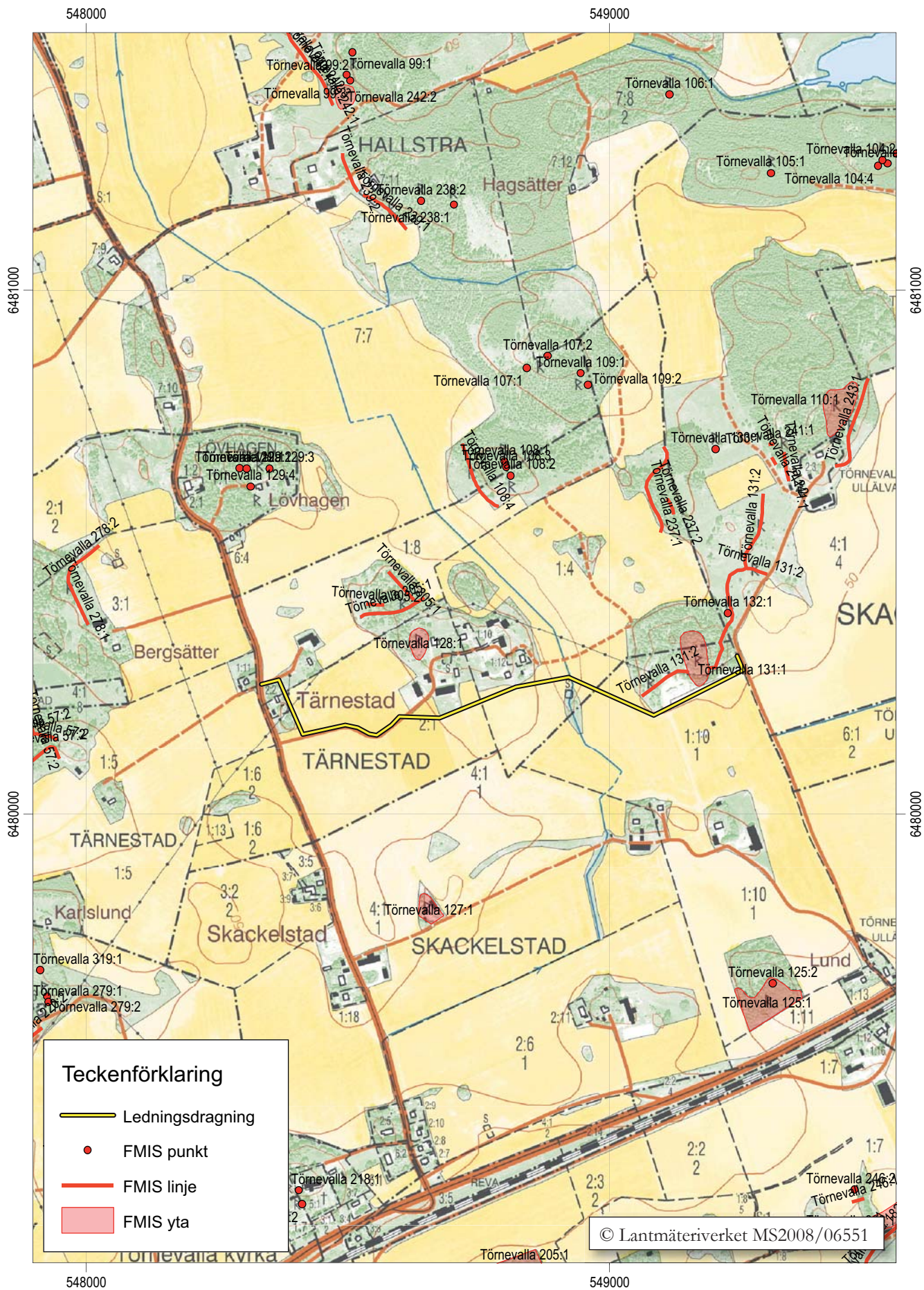
Östergötlands museum utförde i september 2011 en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 vid Tärnestad och Skackelstad i Törnevalla socken, Linköpings kommun. Den arkeologiska utredningen föranleddes av en planerad nedläggning av elkabel.

Vid den arkeologiska utredningen etapp 1 pekades två utredningsobjekt ut, Objekt 1 och 2. Vid den arkeologiska utredningen etapp 2 påträffades en mörkfärgning vid Objekt 2.

Rickard Lindberg
antikvarie

Anders Lundberg
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Östergötlands museum utförde under september 2011 en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 i anslutning till fornlämning RAÄ 131 (grav- och boplotsområde) samt platsen för Tärnestad historiska bytomt. Den arkeologiska utredningen föranleddes av nedgrävning av ny elkabel inom fastigheterna Tärnestad 1:4, 1:8, 2:1 och Skackelstad 1:10. Det aktuella arbetet, benämnt Skrukebyledning, omfattade drygt 1 km ny jordför-lagd kabel samt två nya stationer. Den berörda sträckan utgörs i huvudsak av välhävdad åkermark. Utredningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland.

Uppdragsgivare var Utsikt Nät AB. Projektansvarig för utredningsarbetet har varit Emma Karlsson och Anders Lundberg, fältarbete har även utförts av Petter Nyberg och Anders Lundberg. Anders Lundberg har författat delar av rapporten och Rickard Lindberg har sammanställt den slutgiltiga rapporten. Rapporten har anpassats utifrån utredningsresultatet.

Områdesbeskrivning

Ledningssträckningens omgivande landskap präglas av åkermark som bryts av moränhöjder, impediment och småskogbevuxna höjdsträckningar. På flertalet av dessa impediment och höjdsträckningar återfinns fornlämningar. De utgörs främst av stensträngar och stensättning samt mindre gravfält och gravgrupper men även några enstaka terrasseringar och boplotsområden är kända. Merparten av dessa lämningar kan troligen hänföras till den äldre järnåldern. Även den historiskt kända bebyggelsen återfinns främst på impedimentmark.

Till övervägande del löper den aktuella ledningssträckningen över åkermark som saknar kända fornlämningar. Frånvaron bedöms främst vara ett resultat av odlingsverksamhet under långa tider. På ett par punkter korsade eller tangerade dock ledningssträckningen impediment med kända fornlämningar. Dessa utgörs av RAÄ 131 – ett grav- och boplotsområde med stensträngar och terrasseringar med skärvstenförekomster samt den historiskt kända bytomten till Tärnestad. Bytomten är inte registrerad i FMIS, äldsta kända omnämmandet är från år 1348 (SOFI).

Tidigare arkeologiska undersökningar

Omedelbart sydöst om fornlämning RAÄ 131 utfördes år 2004 en arkeologisk utredning etapp 2 med anledning av ombyggnation av en kraftledning. I de fem sökschakt som öppnades framkom inget av arkeologiskt intresse (Samuelsson & Svarvar 2008).

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 1 och 2 var att fastställa om någon form av fornlämning kunde komma att beröras av arbetet. Om fornlämningar framkom skulle dessa beskrivas så omfattande som möjligt utan vidare ingrepp. Om det inom ramen för den arkeologiska utredningen etapp 2 blev möjligt att avgränsa fornlämningen skulle detta göras.

Resultatet av den arkeologiska utredningen etapp 1 och 2 skulle vidare kunna användas som ett fullgott underlagsmaterial i den fortsatta besluts- och planeringsprocessen.

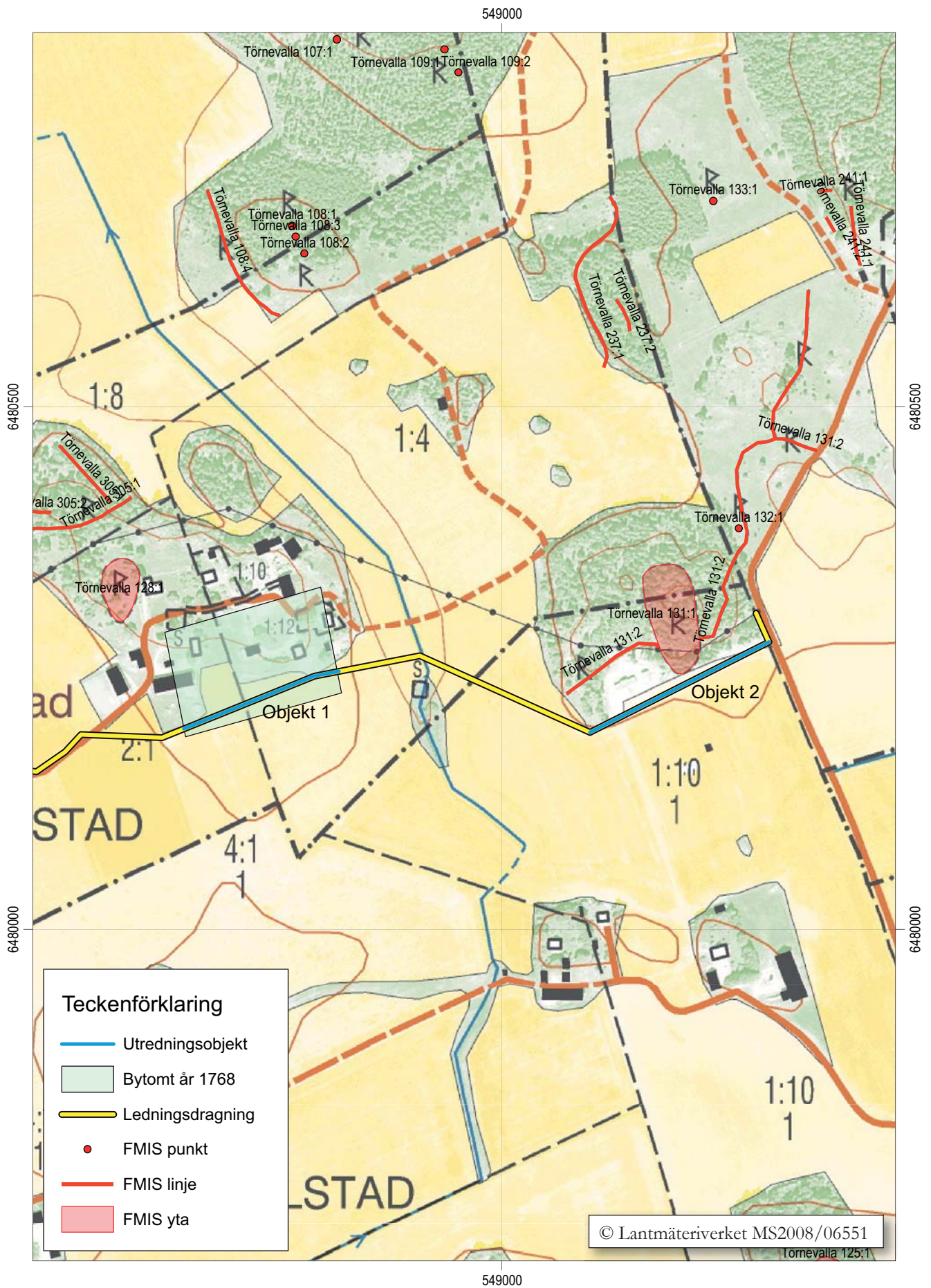
Metod och dokumentation

Utredningen utfördes genom fyra huvudmoment:

- Kart- och arkivstudier med upprättande av historiskt kartöverlägg
- Fältbesiktning
- Sökschaktning
- Sammanställning av resultaten i rapportform

Utredningen inleddes med en kart- och arkivgenomgång samt upprättande av ett historiskt kartöverlägg. Därefter gjordes en fältbesiktning av den planerade ledningssträckningen. De tidigare registrerade lämningarna inom utredningsområdet besiktigades för att kontrollera deras status och kondition. Utifrån det sammantagna resultatet efter kart- och arkivgenomgång och fältbesiktningen kunde två utredningsobjekt konstateras utmed utredningssträckan.

Inom de utvalda delarna av utredningsområdet, Objekt 1 och 2, togs sökschakt upp. Sökschakten maskingrävdes skiktvis ner till orörd mark eller tills fornlämning påträffades. Påträffade lämningar dokumenterades genom inmätning, beskrivning och fotografering.

Figur 3. Utdrag ur digitala fastighetskartan med bytomtens utbredning enligt storskifteskarta från år 1768 och Objekt 1 och 2 markerade. Skala 1:5000.

Resultat och åtgärdsförslag

Sammantaget uppvisar området för ledningssträckningen en komplex och fragmentarisk fornlämningsbild. Frågetecknen är många för relationerna i tid och rum mellan de olika gravlokalerna, stensträngarna, boplatsoverområdena och de historiskt kända byarna. Inom området kan under mark bevarade lämningar förekomma, vilka kan komplettera fornlämningsbilden ytterligare. På grund av detta valdes två områden ut där arkeologisk utredning etapp 2 utfördes, Objekt 1 och 2. Objekt 1 låg i anslutning till bytomten Tärnestad och Objekt 2 låg i nära anslutning till RAÄ 131.

Vid Objekt 1 påträffades inget av arkeologiskt intresse. Denna del av bytomten ligger idag i åkermark och de lämningar som eventuellt har funnits här är med stor sannolikhet bortodlade. Lämningar efter bytomten kan dock fortfarande finnas bevarade norr om objektet.

Inom objekt 2 framkom en mörkfärgning. I övrigt påträffades inget av arkeologiskt intresse. Efter utförda arkeologiska insatser bedömer Östergötlands museum att inga vidare åtgärder är nödvändiga i ärendet. Beslut om tillstånd fattas av Kultur- och samhällsbyggnadsenheten vid Länsstyrelsen Östergötland.

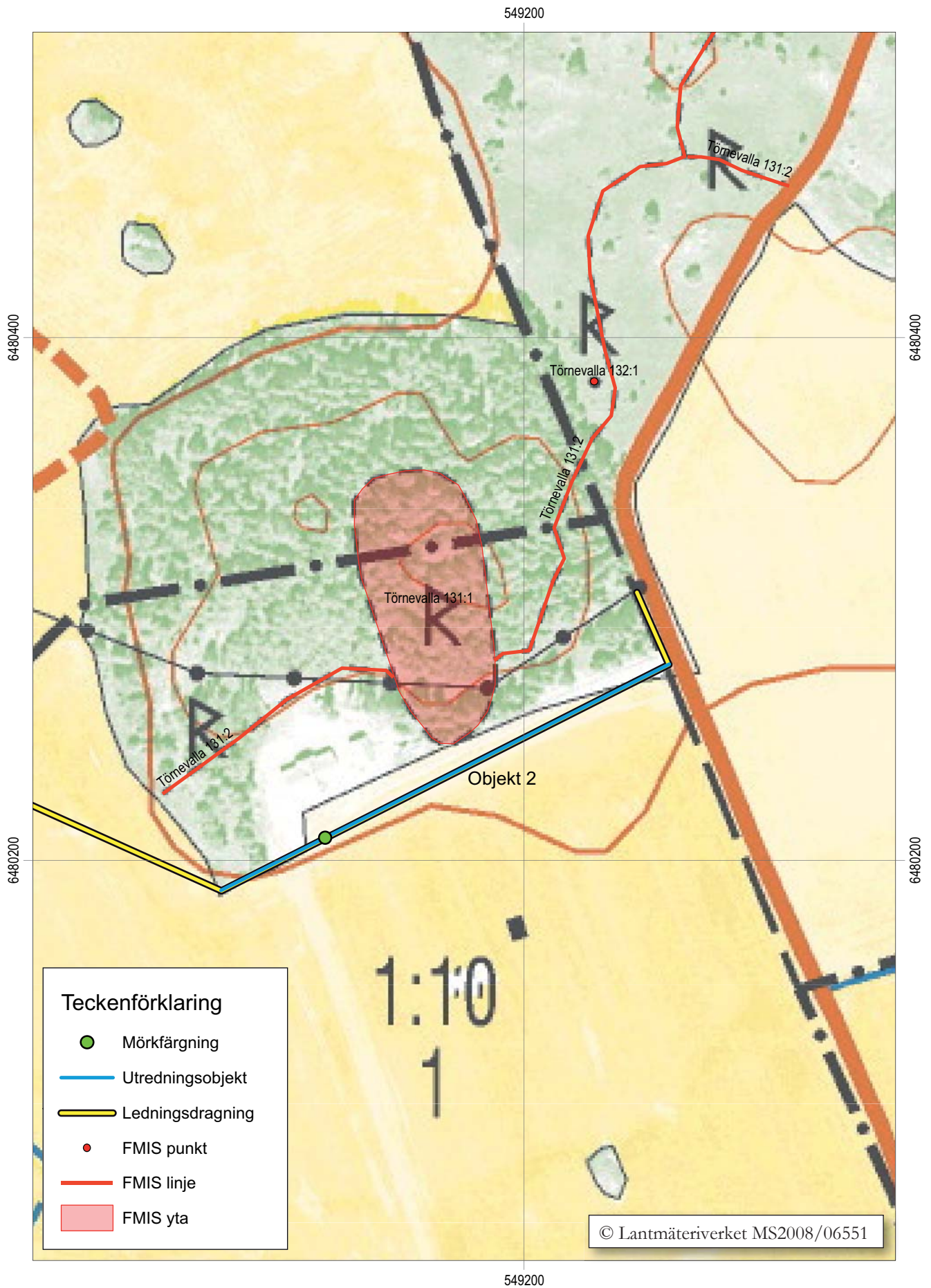
Referenser

Samuelsson, F. & Svarvar, K. 2008. *Herrbeta - Ullälva*. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Östergötlands länsmuseum. Rapport 2008:45.

D119-21:1, Tärnestad 1-2, Storskifte, 1768.

D119-21:2, Tärnestad 1-2, Storskifte, 1819.

SOFI www.sofi.se/ortnamnsregistret

Figur 4. Mörkfärgningen vid objekt 2. Skala 1:2000.

Tekniska uppgifter

Lokal	Tärnestad 1:4, 1:8, 2:1 och Skackelstad 1:10
Socken	Törnevalla
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 131
Digitala fastighetskartans blad	64F 8e SO
Koordinater	N 6480240 till 6480300 E 548337 till 549240
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
Länsstyrelsens dnr	431-3858-11
Länsstyrelsens handläggare	Malin Backman
Länsstyrelsens beslut	2011-08-18
ÖLM dnr	288/11
ÖLM projektnr	531273
Uppdragsgivare	Utsikt Nät AB
Kostnadsansvarig	Utsikt Nät AB
Projektledare	Emma Karlsson och Anders Lundberg
Personal	Petter Nyberg
Rapportsammanställning	Rickard Lindberg
Fältarbetstid	September 2011
Fynd	Nej
Foto	Digitalt
Analys	Nej
Grafik	Rickard Lindberg
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273 Rapport 2013:88 © Östergötlands museum

Östergötlands museum utförde i september 2011 en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 vid Tärnestad och Skackelstad i Törnevalla socken, Linköpings kommun. Den arkeologiska utredningen föranleddes av en planerad nedläggning av elkabel.

Vid den arkeologiska utredningen etapp 1 pekades två utredningsobjekt ut, Objekt 1 och 2. Vid den arkeologiska utredningen etapp 2 påträffades en mörkfärgning vid Objekt 2.